

ZAMONAVIY O'ZBEK TILIDA TINISH BELGILARINING KOMMUNIKATIV-PRAGMATIK XUSUSIYATLARI

<https://doi.org/10.70728/phil.v05.i07.016>

Rasulova Dilorom Tolib qizi

diloromrasulova383@gmail.com

Ilmiy rahbar: Shoniyozova Gulshoda Baxromovna

ORCID: 0009-0008-8695-4935

shoniyozovagulshoda@gmail.com

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy o'zbek tilidagi tinish belgilarining kommunikativ-pragmatik xususiyatlari zamonaviy tilshunoslikning antropotsentrik paradigmasi asosida tadqiq etiladi. Tadqiqotda punktuatsiya faqat sintaktik munosabatlarni ifodalovchi grafik vosita sifatida emas, balki muallifning kommunikativ niyatini, pragmatik maqsadini hamda adresatga ko'rsatadigan ta'sirini ifodalovchi muhim lisoniy birlik sifatida talqin qilinadi. Shuningdek, badiiy, publitsistik va ilmiy matnlarda tinish belgilarining semantik yukni shakllantirishdagi, matnning izchilligini ta'minlashdagi hamda diskursni tashkil etishdagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida tavsifiy, qiyosiy, pragmalingvistik va diskursiv tahlil metodlaridan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, tinish belgilari yozma nutqning nafaqat grammatik, balki kommunikativ va pragmatik yaxlitligini ham ta'minlaydi. Ularning funksional imkoniyatlarini pragmalingvistik nuqtai nazardan o'rganish punktuatsiya nazariyasini yanada boyitishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: punktuatsiya, tinish belgilari, pragmalingvistika, kommunikativlik, diskurs, matn lingvistikasi, pragmatik ma'no, muallif niyati

COMMUNICATIVE-PRAGMATIC FEATURES OF PUNCTUATION IN MODERN UZBEKISTAN

Rasulova Dilorom Tolib qizi

diloromrasulova383@gmail.com

Scientific supervisor: Shoniyozova Gulshoda Bakhromovna

ORCID: 0009-0008-8695-4935

shoniyozovagulshoda@gmail.com

University of Information Technologies and Management

Abstract: This article examines the communicative and pragmatic characteristics of punctuation marks in modern Uzbek within the framework of the anthropocentric approach to linguistics. The study argues that punctuation should be viewed not only as a graphic means of expressing syntactic relations but also as an important linguistic device reflecting the author's communicative intention, pragmatic purpose, and influence on the reader. The role of punctuation in organizing discourse, ensuring textual coherence, and shaping semantic meaning in literary, journalistic, and scientific texts is analyzed. Descriptive, comparative, pragmatic, and discourse analysis methods were employed in the research. The findings indicate that punctuation contributes not only to grammatical accuracy but also to the communicative and pragmatic integrity of written discourse. The study emphasizes the importance of investigating punctuation from a communicative-pragmatic perspective in contemporary Uzbek linguistics.

Keywords: punctuation, punctuation marks, pragmatics, communicative function, discourse, text linguistics, pragmatic meaning, authorial intention

KIRISH

So'nggi yillarda jahon tilshunosligida til hodisalarini antropotsentrik paradigma asosida o'rganish tendensiyasi sezilarli darajada kuchaydi. Ushbu yondashuvga ko'ra, til faqat grammatik qoidalar yig'indisi emas, balki inson tafakkuri, kommunikativ faoliyati va ijtimoiy munosabatlarini ifodalovchi murakkab tizim hisoblanadi. Natijada ilgari fonetika, leksikologiya yoki sintaksis doirasida talqin qilingan ko'plab hodisalar bugungi kunda pragmalingvistika, matn lingvistikasi va diskurs tahlili nuqtai nazaridan qayta baholanmoqda.

Shunday hodisalardan biri punktuatsiyadir. An'anaviy tilshunoslikda tinish belgilari yozma nutqda sintaktik munosabatlarni ko'rsatish, gap va uning tarkibiy qismlarini chegaralash vositasi sifatida izohlangan. Biroq zamonaviy ilmiy qarashlar punktuatsiyaning vazifasi bundan ancha keng ekanligini ko'rsatmoqda. Tinish belgilari matnning semantik tuzilishini shakllantirish, muallifning kommunikativ niyatini ifodalash, adresatning matnni idrok etish jarayonini boshqarish hamda nutqning ekspressivligini kuchaytirishda muhim pragmatik vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Jahon tilshunosligida N. Catach, S. C. Levinson, J. L. Mey, T. A. van Dijk kabi olimlarning tadqiqotlari punktuatsiyaning kommunikativ va pragmatik imkoniyatlarini yoritishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. O'zbek tilshunosligida esa H. G'oziyev, B. M. Bahriddinova, N. Mahmudov, Sh. Safarov va boshqa olimlar tomonidan punktuatsiyaning nazariy asoslari, tarixiy taraqqiyoti hamda amaliy qo'llanilishi o'rganilgan. Biroq tinish belgilarining aynan kommunikativ-pragmatik jihatlari hali ham alohida kompleks tadqiqotni talab etadi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundaki, bugungi raqamli kommunikatsiya sharoitida yozma muloqot hajmi keskin ortib bormoqda. Internet nashrlari, ijtimoiy

tarmoqlar, messenjerlar va elektron hujjatlarda tinish belgilaridan foydalanish nafaqat grammatik me'yorlarga, balki kommunikativ maqsad va pragmatik ehtiyojlarga ham bog'liq bo'lib qolmoqda. Shu sababli punktuatsiyani zamonaviy kommunikativ-pragmatik yondashuv asosida tadqiq etish nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

MATERIALLAR VA METODLAR

Mazkur tadqiqot zamonaviy o'zbek tilida tinish belgilarining kommunikativ-pragmatik xususiyatlarini aniqlashga qaratilgan bo'lib, unda nazariy va amaliy tadqiqot usullarining o'zaro uyg'unligidan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini antropotsentrik tilshunoslik, pragmalingsvistika, matn lingvistikasi hamda diskurs tahlili yo'nalishlarining ilmiy tamoyillari tashkil etadi. Mazkur yondashuvlar punktuatsiyani faqat grammatik hodisa sifatida emas, balki kommunikativ faoliyatning tarkibiy qismi sifatida o'rganish imkonini beradi.

Tadqiqot obyekti sifatida zamonaviy o'zbek adabiy tilidagi badiiy, publitsistik, ilmiy va rasmiy uslubga mansub yozma matnlar tanlandi. Tadqiqot predmetini esa ushbu matnlarda qo'llangan tinish belgilarining kommunikativ va pragmatik vazifalari tashkil etadi.

Tadqiqot davomida 2020-2025-yillarda chop etilgan ilmiy maqolalar, zamonaviy badiiy asarlar, internet nashrlari hamda ommaviy axborot vositalaridan olingan matnlar tahlil qilindi. Shuningdek, punktuatsiya bo'yicha yaratilgan monografiyalar, darsliklar va ilmiy maqolalar nazariy manba sifatida o'rganildi.

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

Tavsifiy metod

Mazkur metod yordamida tinish belgilarining zamonaviy o'zbek tilidagi qo'llanish xususiyatlari tizimli ravishda tavsiflandi. Har bir tinish belgisining yozma nutqdagi funksiyasi, sintaktik vazifasi hamda kommunikativ imkoniyatlari izchil tahlil qilindi.

Pragmalingsvistik tahlil metodi

Ushbu metod orqali tinish belgilarining muallif kommunikativ niyatini ifodalashdagi o'rni o'rganildi. Xususan, nuqta, vergul, so'roq belgisi, undov belgisi, ko'p nuqta, tire va qavsning pragmatik ma'no hosil qilishdagi ishtiroki aniqlandi.

Masalan:

Nahotki u kelmasa?!

Mazkur gapda so'roq va undov belgilarining ketma-ket qo'llanishi oddiy so'roqni emas, balki hayrat, ishonchsizlik va kuchli hissiy munosabatni ifodalaydi. Demak, bu yerda tinish belgisi grammatik emas, pragmatik vazifani bajarmoqda.

Diskursiv tahlil

Diskurs tahlili yordamida tinish belgilarining matnning umumiy kommunikativ tuzilishini shakllantirishdagi o'rni o'rganildi. Aniqlanishicha, ayrim tinish

belgilarining qo'llanishi matnning mazmuniy yaxlitligi, mantiqiy ketma-ketligi hamda o'quvchi tomonidan axborotni qabul qilish jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Masalan, ko'p nuqta ko'pincha tugallanmagan fikrni emas, balki yashirin ma'no, sukut yoki psixologik pauzani ifodalash vositasi sifatida namoyon bo'ladi.

Qiyosiy tahlil

O'zbek tilidagi punktuatsiya hodisalari rus, ingliz va fransuz tilshunosligidagi ilmiy qarashlar bilan qiyoslandi. Natijada jahon tilshunosligida punktuatsiyaning pragmatik funksiyalari keng o'rganilgan bo'lsa-da, o'zbek tilshunosligida bu yo'nalish hali yetarlicha rivojlanmaganligi kuzatildi.

Statistik kuzatish

Tadqiqot davomida tahlil qilingan matnlarda uchragan tinish belgilarining funksional qo'llanish holatlari umumlashtirildi.

1-jadval.

Tahlil qilingan materiallar tarkibi

Matn turi	Tahlil qilingan birliklar soni	Ulushi (%)
Badiiy matnlar	45	45
Publitsistik matnlar	25	25
Ilmiy matnlar	20	20
Internet diskursi	10	10

Jadvaldan ko'rinadiki, tadqiqot materiali asosan badiiy matnlarga tayangan. Buning sababi badiiy matnlarda punktuatsiyaning kommunikativ-pragmatik imkoniyatlari boshqa uslublarga nisbatan yaqqolroq namoyon bo'lishidir.

Tadqiqot metodlarining o'zaro uyg'un qo'llanilishi tinish belgilarining funksional imkoniyatlarini har tomonlama yoritish imkonini berdi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, punktuatsiya zamonaviy o'zbek tilida nafaqat grammatik me'yorni ta'minlovchi vosita, balki muallif va adresat o'rtasidagi kommunikativ munosabatni shakllantiruvchi muhim pragmatik omil ham hisoblanadi.

NATIJALAR

Tadqiqot davomida zamonaviy o'zbek tilining turli uslublariga mansub 100 ga yaqin matn namunasi tahlil qilindi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, tinish belgilari faqat sintaktik tuzilmani ifodalash vositasi emas, balki yozma nutqning kommunikativ samaradorligini ta'minlovchi va pragmatik ma'no hosil qiluvchi muhim lisoniy birlik hisoblanadi. Muallif tomonidan tanlangan tinish belgisi o'quvchining matnni qabul qilishi, mazmunni talqin etishi hamda matnga nisbatan emotsional munosabatining shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Tahlillar asosida tinish belgilarining kommunikativ-pragmatik funksiyalari beshta asosiy guruhga ajratildi.

1. Axborotni tartiblash funksiyasi

Nuqta, vergul, ikki nuqta va nuqtali vergul matnning mantiqiy tuzilishini shakllantiradi. Ushbu belgilar fikrlarning izchil bayon qilinishini ta'minlab, o'quvchiga axborotni bosqichma-bosqich qabul qilish imkonini beradi.

Misol:

Ilm-fan taraqqiyoti jadallashmoqda. Shu sababli yangi tadqiqotlarga ehtiyoj ortmoqda.

Nuqta ikki mustaqil fikrni ajratib, matnning mazmuniy yaxlitligini ta'minlaydi.

2. Emotsional-ekspressiv funksiya

Undov belgisi, so'roq belgisi hamda ko'p nuqta muallifning hissiy munosabatini ifodalovchi vosita sifatida faol qo'llaniladi.

Misollar:

Qanday go'zal manzara!

Nahotki bu rost bo'lsa?!

Keldi... ammo juda kech edi...

Birinchi misolda hayrat va zavq, ikkinchisida hayrat bilan birga ishonchsizlik, uchinchi misolda esa sukut va psixologik pauza ifodalangan.

3. Pragmatik ta'sir funksiyasi

Tinish belgilari adresatga ta'sir ko'rsatish vositasi sifatida ham xizmat qiladi. Ayniqsa publitsistik matnlarda muallif o'quvchini muayyan xulosaga olib kelish uchun punktuatsiya imkoniyatlaridan samarali foydalanadi.

Masalan:

Bugun qaror qabul qilamiz. Ertaga esa kech bo'ladi!

Undov belgisi fikrning ta'sirchanligini kuchaytirib, adresatni faol harakatga undaydi.

4. Diskursni tashkil etish funksiyasi

Tire, qavs va qo'shtirnoq matnning ichki tuzilishini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Misol:

Til - millatning ma'naviy boyligidir.

Bu gapda tire grammatik vazifa bilan birga ta'kid ma'nosini ham ifodalaydi.

Yoki:

Muallif "til madaniyati" tushunchasiga alohida e'tibor qaratadi.

Qo'shtirnoq terminni ajratish bilan birga, o'quvchining diqqatini muayyan tushunchaga qaratadi.

5. Raqamli kommunikatsiyadagi yangi pragmatik funksiyalar

Internet diskursida punktuatsiya an'anaviy vazifalaridan tashqari yangi kommunikativ imkoniyatlarni ham namoyon qilmoqda.

Masalan:

Zo'r!!!

Rostdanmi???

Yaxshi...

Birinchi misolda ketma-ket undov belgisi kuchli quvonchni, ikkinchisida ketma-ket so‘roq belgisi hayratni, uchinchisida esa ko‘p nuqta ikkilanish yoki yashirin ma‘noni ifodalaydi.

Bu holat punktuatsiyaning zamonaviy yozma kommunikatsiyada dinamik rivojlanayotgan hodisa ekanligini ko‘rsatadi.

Tinish belgilarining grammatik va kommunikativ-pragmatik funksiyalari

Nuqta (.)

Gapni tugatadi. Fikrning yakunlanganligini bildiradi

Vergul (,)

Gap bo‘laklarini ajratadi. Pauza va mantiqiy urg‘u hosil qiladi

So‘roq (?)

So‘roq gapni bildiradi. Shubha, ritorik savol, murojaatni ifodalaydi

Undov (!)

Undov gapni bildiradi. Hissiy ta‘sir va ekspressivlikni kuchaytiradi

Ko‘p nuqta (...)

Tugallanmagan fikrni bildiradi. Sukut, yashirin ma‘no va psixologik pauzani ifodalaydi

Tire (-)

Sintaktik bog‘lanishni ko‘rsatadi. Ta‘kidlash va mantiqiy urg‘u hosil qiladi

Qo‘shirnoq (" ")

Ko‘chirma nutqni ajratadi. Termin yoki kinoyani ifodalaydi

Tadqiqotning ilmiy yangiligi

Olib borilgan tadqiqot natijasida zamonaviy o‘zbek tilidagi tinish belgilarining besh asosiy kommunikativ-pragmatik funksiyasi tizimlashtirildi. Shuningdek, internet va ijtimoiy tarmoqlar diskursida punktuatsiyaning yangi pragmatik imkoniyatlari aniqlanib, ularning yozma muloqotdagi o‘rni ilmiy jihatdan asoslandi. Mazkur natijalar punktuatsiyaning faqat sintaktik hodisa sifatida emas, balki kommunikativ-pragmatik tizimning faol komponenti sifatida talqin qilish zarurligini ko‘rsatadi.

MUHOKAMA

Mazkur tadqiqot natijalari zamonaviy o‘zbek tilida tinish belgilarining funksional imkoniyatlari an‘anaviy punktuatsiya nazariyasida talqin qilingan doiradan ancha keng ekanligini ko‘rsatdi. An‘anaviy qarashlarda punktuatsiya asosan sintaktik me‘yorlarni ifodalovchi grafik vosita sifatida baholangan bo‘lsa, tadqiqot natijalari uning kommunikativ-pragmatik vazifalari ham mustaqil ilmiy tahlilni talab qilishini ko‘rsatmoqda.

B.M.Bahriddinova o‘z tadqiqotlarida o‘zbek punktuatsiyasining nazariy asoslari, shakllanish bosqichlari hamda me‘yoriy xususiyatlarini yoritgan. Mazkur maqolada

esa ushbu qarashlar zamonaviy pragmalingvistika nuqtai nazaridan davom ettirildi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, tinish belgilarining vazifasi faqat yozma nutqni grammatik jihatdan tartibga solish bilan chegaralanmaydi. Ular muallifning kommunikativ strategiyasini amalga oshirish, matnda emotsional-ekspressivlikni kuchaytirish hamda adresatning matnni talqin qilish jarayonini boshqarishda ham muhim vosita hisoblanadi.

N.Mahmudov tomonidan punktuatsiyaning adabiy til me'yorlarini ta'minlashdagi o'rni alohida ta'kidlangan. Ushbu tadqiqot natijalari esa mazkur fikrni pragmalingvistik jihatdan to'ldiradi. Xususan, tahlillar shuni ko'rsatdiki, bir xil sintaktik qurilishga ega bo'lgan gaplarda turli tinish belgilarining qo'llanishi kommunikativ maqsadning o'zgarishiga olib keladi.

Masalan:

U keldi.

Mazkur gap oddiy xabar mazmunini ifodalaydi.

U keldi!

Bu holatda undov belgisi xabarga emotsional-ekspressiv ma'no yuklaydi.

U keldi?..

Ko'p nuqta va so'roq belgisi birgalikda qo'llanilganda esa shubha, ikkilanish yoki yashirin baholash ma'nosi yuzaga keladi.

Demak, punktuatsiya ma'no hosil qiluvchi faol pragmatik vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Sh.Safarovning pragmalingvistika haqidagi nazariy qarashlariga ko'ra, til birliklarining mazmuni ularning nutqiy vaziyatda qo'llanishi orqali to'liq namoyon bo'ladi. Mazkur tadqiqot natijalari ham aynan shu fikrni tasdiqlaydi. Chunki bir xil punktuatsion birlik turli kommunikativ vaziyatlarda turlicha pragmatik mazmun kasb etadi.

Levinson va Mey pragmatikani muallif hamda adresat o'rtasidagi kommunikativ munosabatni o'rganuvchi fan sifatida izohlaydi. Ularning nazariyalari asosida olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, tinish belgilarining tanlanishi ko'pincha grammatik ehtiyojdan ko'ra kommunikativ maqsad bilan belgilanadi.

Ayniqsa, internet diskursida bu holat yanada yaqqol kuzatiladi.

Masalan:

Rahmat!!!

Rostdanmi???

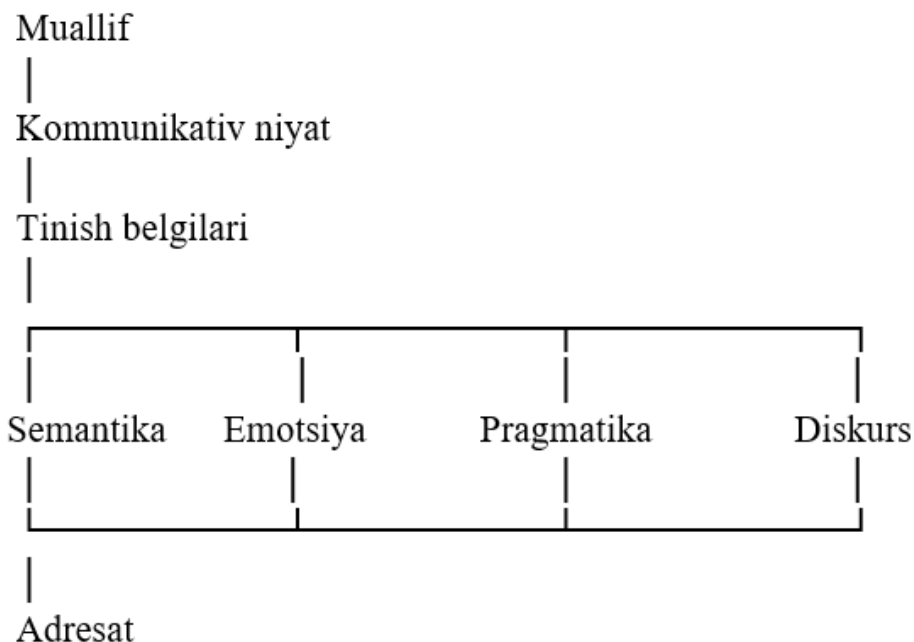
Mayli...

Mazkur birliklarda tinish belgilarining grammatik vazifasi ikkinchi planga tushib, emotsional-ekspressiv hamda pragmatik vazifa ustunlik qiladi.

Van Dijk diskursni ijtimoiy-kognitiv hodisa sifatida talqin qiladi. Ushbu yondashuv asosida olib borilgan tahlillar punktuatsiyaning matnning semantik

yaxlitligini shakllantirish bilan birga diskursning kommunikativ strategiyasini ham belgilashini ko'rsatdi.

Tadqiqot davomida internet kommunikatsiyasida ketma-ket undov belgilarining, ko'p nuqtaning hamda ketma-ket so'roq belgilarining qo'llanish chastotasi ortib borayotgani kuzatildi. Bu esa punktuatsiyaning zamonaviy kommunikativ ehtiyojlar ta'sirida yangi pragmatik vazifalarni egallayotganini tasdiqlaydi.

1-chizma. Zamonaviy o'zbek tilida tinish belgilarining kommunikativ-pragmatik modeli

Mazkur model punktuatsiyaning zamonaviy yozma nutqda faqat sintaktik vosita emas, balki muallif va adresat o'rtasidagi kommunikativ munosabatni ta'minlovchi ko'p funksiyali pragmatik tizim ekanligini ifodalaydi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati

Olingan natijalardan oliy ta'lim muassasalarida "Hozirgi o'zbek adabiy tili", "Matn lingvistikasi", "Pragmalingvistika" hamda "Nutq madaniyati" fanlarini o'qitishda foydalanish mumkin. Shuningdek, tadqiqot natijalari punktuatsiya bo'yicha darslik va o'quv qo'llanmalarini takomillashtirish, avtomatik matn tahlili hamda sun'iy intellekt asosidagi o'zbek tilini qayta ishlash tizimlarini rivojlantirish uchun ham nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA

Mazkur tadqiqot zamonaviy o'zbek tilida tinish belgilarining kommunikativ-pragmatik xususiyatlarini o'rganishga bag'ishlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, punktuatsiya faqat sintaktik me'yorlarni ifodalovchi grafik vosita emas, balki yozma nutqning mazmuniy yaxlitligini ta'minlovchi, muallifning kommunikativ niyatini ifodalovchi hamda adresatga pragmatik ta'sir ko'rsatuvchi muhim lisoniy vositadir.

Tahlillar natijasida tinish belgilarining beshta asosiy kommunikativ-pragmatik funksiyasi aniqlandi:

- axborotni mantiqiy tashkil etish;
- emotsional-ekspressiv ma'no hosil qilish;
- pragmatik ta'sirni kuchaytirish;
- diskursni tashkil etish;
- raqamli kommunikatsiyada yangi pragmatik vazifalarni bajarish.

Tadqiqot davomida badiiy, publitsistik, ilmiy va internet diskursiga oid matnlar qiyosiy tahlil qilinib, tinish belgilarining qo'llanishi kommunikativ vaziyat, matn uslubi va muallifning nutqiy strategiyasiga bog'liq ravishda o'zgarishi ilmiy jihatdan asoslandi. Ayniqsa, internet kommunikatsiyasida undov, so'roq va ko'p nuqta belgilarining ekspressiv hamda pragmatik imkoniyatlari kengayib borayotgani kuzatildi.

Tadqiqot natijalari B.M.Bahriddinova, N.Mahmudov, Sh.Safarov, S.C.Levinson, J.L.Mey va T.A. van Dijklarning nazariy qarashlari bilan uyg'un holda tahlil qilindi. Shu bilan birga, zamonaviy o'zbek tili materiallari asosida punktuatsiyaning kommunikativ-pragmatik vazifalari tizimlashtirildi va ularning matn lingvistikasi hamda diskurs tahlilidagi o'rni aniqlandi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, unda tinish belgilarining funksiyalari faqat grammatik nuqtai nazardan emas, balki pragmalingvistik yondashuv asosida baholandi hamda ularning kommunikativ jarayondagi roli tizimli ravishda tavsiflandi. Mazkur yondashuv punktuatsiya nazariyasini yangi ilmiy qarashlar bilan boyitishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati uning natijalaridan oliy ta'lim muassasalarida "Hozirgi o'zbek adabiy tili", "Pragmalingvistika", "Matn lingvistikasi", "Nutq madaniyati" fanlarini o'qitishda, shuningdek, o'zbek tili punktuatsiyasi bo'yicha o'quv adabiyotlarini takomillashtirishda foydalanish mumkinligi bilan belgilanadi. Bundan tashqari, tadqiqot natijalari elektron matnlarni tahlil qilish, korpus lingvistikasi va sun'iy intellekt asosida o'zbek tilini avtomatik qayta ishlash yo'nalishlarida ham qo'llanishi mumkin.

Kelgusidagi tadqiqotlarda badiiy diskurs, ijtimoiy tarmoqlar, ommaviy axborot vositalari hamda ilmiy uslub materiallari asosida tinish belgilarining kommunikativ-pragmatik xususiyatlarini korpus lingvistikasi metodlari yordamida o'rganish maqsadga muvofiqdir. Shuningdek, punktuatsiyaning pragmatik funksiyalarini boshqa turkiy tillar bilan qiyosiy aspektida tadqiq etish ushbu yo'nalishning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bahriddinova, B. M. (2015). Zamonaviy o'zbek punktuatsiyasi asoslari. Toshkent.
2. Catach, N. (1994). La ponctuation. Paris: Presses Universitaires de France.
3. Crystal, D. (2006). Language and the Internet (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
4. G'oziyev, H. (2015). O'zbek punktuatsiyasining tarixiy taraqqiyoti. Toshkent.
5. Levinson, S. C. (1983). Pragmatics. Cambridge: Cambridge University Press.
6. Mahmudov, N., Nurmonov, A., Sobirov, A., & Yusupova, D. (2021). O'zbek tili me'yorlari. Punktuatsiya. Toshkent.
7. Mey, J. L. (2001). Pragmatics: An Introduction (2nd ed.). Oxford: Blackwell Publishers.
8. Safarov, Sh. (2008). Pragmalingvistika. Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi davlat ilmiy nashriyoti.
9. Shoniyozova, G. B. (2024). Zamonaviy o'zbek punktuatsiyasining pragmalingvistik aspektda o'rganilishi. Educational Research in Universal Sciences, 3(1), 48-50.
10. Van Dijk, T. A. (2008). Discourse and Context: A Sociocognitive Approach. Cambridge: Cambridge University Press.
11. Yule, G. (2020). The Study of Language (7th ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
12. Yo'ldoshev, B. (2017). Matn lingvistikasi. Toshkent: Yangi asr avlodi.